

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3225/2019. (X. 11.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.21.934/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Marczingós László ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.I.21.934/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek sérelmére alapította.
- [2] 2. Az indítványozó 2007 októberében deviza alapú kölcsönszerződést kötött egy hitelező pénzügyintézetrel, ezzel párhuzamosan pedig önálló zálogjogot alapított a hitelező javára a tulajdonában álló ingatlanra. A kölcsönjogviszony és a zálogjogviszony létrejöttét az indítványozó közjegyzői okiratban ismerte el, amelyben egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett. A zálogjogosult hitelező a zálogjog alapján fennálló követeléseit később a szerződést refinanszírozó bankra engedményezte, az engedményezés tényéről az engedményes 2011 decemberében az indítványozót értesítette. Az indítványozóval szemben a kölcsönszerződéshez nem kapcsolódó parkolási díjnak, valamint pótdíjnak és járulékainak megfizetése érdekében végrehajtás indult, amelynek során az önálló bírósági végrehajtó lefoglalta a zálogtárgyat, az illetékes földhivatal pedig a végrehajtási jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezte. A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság a 2013. decemberi végzésével engedélyezte, hogy a zálogjogosult a végrehajtási eljárásba bekapcsolódjon.
- [3] Az indítványozó a végrehajtási eljárás megszüntetését kérte az elsőfokú bíróságtól arra hivatkozva, hogy az alperesi jogelőddel (hitelező) kötött kölcsönszerződés nem jött létre érvényesen, így a semmis szerződést biztosító zálogjogra végrehajtás nem folytatható. Az elsőfokú bíróság a végrehajtási eljárást megszüntette, a másodfokú bíróság az elsőfokú döntést a végrehajtást megszüntető részében helybenhagyta. Az alperes zálogjogosult kérelmére indult felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős döntést hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az önálló zálogjog jogi természetét kifejtve az indítványozó keresetét elutasította, arra hivatkozva, hogy az önálló zálogjog nem járulékos jellegű, tehát nem szükséges, hogy egy alapügyletbe kapcsolódjon, mivel az önálló zálogjog nem egy járulékos mellékkötelezettség, hanem maga a főkötelezettség. Erre tekintettel a Kúria az ítélete elvi tartalmaként azt állapította meg, hogy az önálló zálogjog mögött esetlegesen meghúzódó alapügylet létrejöttét, valamint érvényességét az alapügylet kötelezettje az önálló zálogjogon alapuló végrehajtás megszüntetése érdekében nem vitathatja.
- [4] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában azt sérelmezte, hogy noha kereseti kérelmében a kölcsönszerződés tekintetében több semmisségi okot is megjelölt, ezek közül mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság csak egy okról döntött, a többit érintetlenül hagyta, így – tekintettel a Kúria számára kedvezőtlen, a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztató és a keresetet elutasító döntésére – kereseti kérelme (annak egy része tekintetében) elbírálatlan maradt. Nézete szerint a Kúria az egész jogvitát megkerülve deklarálta az önálló zálogjogi rendelkezés semmisségének kizártságát és elvonta az indítványozó azon alapjogát, hogy a perbe vitt jogvita felől döntsön a bíróság. A kereseti kérelmében előadott egyes érvei elbírálásának hiánya álláspontja szerint egyben a bizonyítás lehetőségétől való megfosztását, végső soron – a rendelkezési elvet sértő módon – a kereseti kérelméről való döntés hiányát okozta. Az indítványozó – keresete bíróságok által nem vizsgált érvei tekintetében – hivatkozott még a bizonyítási teherrel kapcsolatos kioktatás hiányára is. Mindez együttesen álláspontja szerint a *fair trial* elv sérelmén keresztül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjoga sérelmét okozta.

- [5] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [6] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] eleget tesz.
- [7] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben terjesztette elő.
- [8] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek megfelel, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (1) bekezdése], amely tekintetében a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a Kúria támadott döntése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [9] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [10] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírósági eljárás felperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [11] Az indítványozónak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [12] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [13] Az indítványozó által előadott – a polgári peres eljárás alapelveire, a szerződések érvénytelenségére és semmisségére, valamint az Alkotmánybíróság, illetve jogtörténeti és jogelméleti tárgyú források ezekkel kapcsolatos megállapításaira való utalásokat, ezekből származó idézeteket tartalmazó – érvek alapvetően két témakör, a peres feleket megillető rendelkezési jog (beleértve a bírósághoz fordulás jogát és a kérelemhez kötöttség elvét is) tartalma, valamint a deviza alapú kölcsönszerződések jogi és etikai megítélésének kritikája köré csoportosíthatók. Az indítványozó utalt rá, hogy a – keresethalmazatot, illetve vagylagosan előterjesztett kereseti kérelmeket nem tartalmazó – kereseti érvelésében a deviza alapú kölcsönszerződés tekintetében több semmisségi okot is felsorolt. Az elsőfokú bíróság ítélete ezen okok mindegyikére ugyan nem tért ki, de megállapította a deviza alapú kölcsönszerződés semmisségét, a végrehajtási eljárást pedig megszüntette. Az ítéletet a másodfokú bíróság kizárólag a perköltség tekintetében megváltoztatva helybenhagyta, a Kúria viszont az indítványozó által támadott döntésében a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva pedig a keresetet elutasította. Ezáltal az indítványozó szerint sérült az ahhoz való joga, hogy a bíróságok a perbe vitt jogvitát, a felek jogait és kötelezettségeit az erre irányuló (kereseti) kérelmének megfelelő (eredeti) tartalommal elbírálják. Mivel így „az első és másodfokú bíróságok csak az előadott keresetben kifejtett semmisségi okok egyikéről döntöttek, a többi okot érintetlenül hagyták, így azon okok állítottak maradtak, de a bíróságok nem nyilatkoztak arról, azokat valóban fogadják el vagy sem”, az indítványozó pedig az ún. „devizakölcsönökkel” kapcsolatos, az alkotmányjogi panaszban részletesen kifejtett érvelését az eljárás során nem adhatta elő, ezért szerinte a per során nem érvényesült a kereset kimerítésének kötelezettsége. Ez véleménye szerint a perbeli önrendelkezési joga és a *fair trial* elvének sérelmét okozta.
- [14] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglalt ezen érvekkel összefüggésben megállapította, hogy a Kúria a támadott ítéletben a fenti indítványozói érveléshez nem kapcsolódó indokok alapján hozta meg – az indítványozóra nézve kétségtelenül kedvezőtlen tartalmú – döntését. A Kúria döntése ugyanis az önálló zálogjog (szak)jogi természetével kapcsolatos érvelésen alapult. Kifejtette, hogy az önálló zálogjog biztosítékként is kiköthető ugyan, de ez nem feltétlenül szükséges, és szemben más zálogjogokkal, ebben az esetben sem járulékos jellegű. Mivel nem feltétlenül kapcsolódik követeléshez, így nem is osztja valamely követelés sorsát, ebből következik legfontosabb tulajdonsága is: önmagában, azaz követeléstől függetlenül is átruházható, vagyis forgalomképes, ami miatt a joggyakorlat a váltóhoz hasonlóan tekinti. Utalt továbbá arra is, hogy a periratok alapján a felek akarata önálló zálogjog alapítására irányult, amit a per során az indítványozó sem vitatott, hiszen a szerződési akarat hiányára a deviza alapú kölcsönszerződés, nem pedig a zálogjog tekintetében hivatkozott.

- [15] Mindezek mellett a Kúria az indítványozó által a perben kifogásolt, az elsőfokú bíróság által semmisnek nyilvánított szerződés jogi megítélése tekintetében a támadott ítéletben nem foglalt állást. Ezzel éppen ellentétesen, azt állapította meg elvi élel, hogy (a nem az indítványozó által sérelmezett kölcsönszerződéssel összefüggésben, hanem más okból megindult) önálló zálogjogon alapuló végrehajtás megszüntetése iránt indult per nem „az önálló zálogjog mögött esetlegesen meghúzódó alapügylet” létrejöttének, érvényességének vitatására szolgál. Ítélete indokolásában a Kúria utalt arra is, hogy az indítványozó által a felülvizsgálati tárgyaláson előadottak szerint az indítványozó időközben külön pert is indított a kölcsönadó jogutódjával szemben a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt. Mivel azonban egyfelől a Kúria önálló zálogjoggal kapcsolatos (szak)jogi álláspontja az volt, hogy annak absztrakt, az esetlegesen alapul szolgáló egyéb jogügylettől független jogviszony jellegéből adódóan, másrészt pedig mivel a konkrét ügyben a zálogjogosult a jogosultságát refinanszírozás keretében szerezte, a kölcsönügylet megkötésében pedig részt sem vett, úgy ítélte meg, hogy az említett kötelmi per (illetve annak kimenetele) nem volt előfeltétele a zálogjogosult által előterjesztett felülvizsgálati kérelem elbírálásának.
- [16] Megállapítható, hogy az indítványozó által előadott, a deviza alapú kölcsönszerződés semmisségével és az erre vonatkozó egyes kereseti állításai elbírálatlanságával kapcsolatos indokolás, valamint az általa támadott kúriai döntés lényegi tartalma (a kölcsönszerződés érvényességének vitatására nem az önálló zálogjogon alapuló végrehajtási eljárás megszüntetése iránt folyó perben van lehetőség) alapvetően eltérő szempontú érveket tartalmaz. Ennek alapján az indítványban előadott érvek nem alkalmasak a jelen ügyben vizsgált bírói döntésben foglalt, alapvetően a polgári szakjogi kérdések körébe sorolható megállapítások alkotmányossági szempontú értékelésére, az Alkotmánybíróság pedig a rendes bíróságok szakjogi kérdésekben történő felülbírlatára nem rendelkezik hatáskörrel.
- [17] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria támadott ítéletében foglaltakkal kapcsolatban az indítványozó által előadott érvek alapján nem volt feltárható a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi kérdés, ezért az indítvány nem tesz eleget az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása tekintetében a törvényben (vagyilagosan) előírt tartalmi feltételek egyikének sem.
- [18] 4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 1.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2281/2017.

